

127 членських організацій Європейського комітету профспілок освіти, серед яких Профспілка працівників освіти і науки України, розробили 10 ключових вимог для підняття престижу вчительської професії.

Ці вимоги ЄКПО спрямував до політиків у сфері освіти, які мають на меті гарантувати належне кадрове забезпечення систем освіти, що фінансуються державою, для надання якісної державної освіти для всіх. Ці вимоги є дорожньою картою для всіх профспілкових організацій, які відстоюють права та гарантії освітян на кращі умови праці та добробут. Все це лягло в основу загальноєвропейській кампанії «Зробимо професію вчителя привабливою».

10 вимог Європейського комітету профспілок освіти:

○ 1. Сприяти професійній автономії

Найціннішим активом будь-якої системи освіти є вчителі, які відіграють вирішальну роль у формуванні майбутнього учнів. Важливо, щоб вчителі, викладачі, науковці та інші працівники освіти мали професійну автономію та академічну свободу для прийняття рішень в інтересах своїх учнів, беручи до уваги обставини та індивідуальні потреби кожного з них, забезпечуючи отримання кожним учнем якісної та інклюзивної освіти. Професійна автономія дає вчителям, викладачам, науковцям та іншим працівникам освіти можливість контролювати свою роботу, є мотивуючим фактором, дає більше задоволення від роботи та вищий рівень професійної залученості. Стала та ефективна модель державного фінансування має вирішальне значення для захисту принципу суспільної відповідальності та протидії приватизації та комерціалізації освітнього сектору.

○ 2. Забезпечити гідну конкурентоспроможну заробітну плату

Ми вимагаємо від урядів забезпечити гідну заробітну плату вчителям, викладачам, науковцям та іншим працівникам освіти. Зарплати мають бути щонайменше на рівні зарплат інших професіоналів, які мають вищу освіту. Ми вважаємо, що повинен застосовуватися принцип рівної оплати за однакову працю та рівноцінну працю. Крім того, ми закликаємо уряди враховувати зростання вартості життя в Європі при визначенні заробітної плати вчителів, тренерів, науковців та інших працівників освіти. Необхідно забезпечити привабливий рівень початкової заробітної плати для всіх працівників освіти, щоб збільшити кількість молодих вчителів та утримати їх на роботі. Підвищення заробітної плати також має відбуватися в контексті подолання гендерного розриву в оплаті праці в освітньому секторі та між працівниками освіти в різних секторах освіти, а також між вчителями та керівниками шкіл. Важливо зазначити, що, хоча початкова заробітна плата освітян має бути підвищена, все ще існує потреба в прогресивних шляхах просування по службі та шкалі заробітної плати, щоб сприяти їхньому утриманню у професії.

○ 3. Підтримати ефективний початок кар'єри, щоб забезпечити утримання вчителів у професії

Для того, щоб вчителі-початківці почувалися впевнено на своєму першому робочому місці, необхідна атмосфера підтримки та співпраці. Навчальні заклади повинні надавати вчителям-початківцям, тренерам, викладачам та іншим працівникам освіти наставника або коуча, який може направляти та підтримувати їх протягом перших років їхньої кар'єри. Виділення достатнього часу для навчання та надання можливості для проб і помилок у підготовці та проведенні уроків є особливо важливим для успішного розвитку кар'єри.

Дійсно, створення позитивної та сприятливої шкільної культури, яка цінує та визнає внесок вчителів та інших працівників освіти, сприятиме їхньому утриманню в професії. Для підвищення привабливості професії вчителя необхідно поліпшити умови праці в освітньому секторі, зменшити адміністративний тягар і бюрократичну тяганину. Це включає в себе

повагу до прав працівників, таких як гарантія зайнятості, гідна заробітна плата та привабливі умови праці, в тому числі гарне медичне обслуговування та відпустки, справедливі пенсійні схеми та соціальні пільги. Загалом, уряди повинні забезпечити, щоб усі вчителі, викладачі, науковці та інші працівники освіти мали доступ до привабливих кар'єрних шляхів і можливостей для професійного розвитку, подбати про надання відпусток у зв'язку з вагітністю та пологами, по догляду за дитиною та по догляду за батьками.

○ **4. Забезпечити якісний професійний розвиток.**

Якісна підготовка та безперервний професійний розвиток мають важливе значення для того, щоб зробити професію вчителя привабливою. Вони повинні бути безкоштовними і пропонуватися в робочий час. Педагогічні працівники повинні володіти навичками та знаннями, щоб ефективно викладати та взаємодіяти з учнями в різноманітних навчальних середовищах, а для цього вони повинні мати освіту на рівні магістратури. Інвестуючи в якісну підготовку та безперервний професійний розвиток, вчителі можуть вдосконалювати свої педагогічні навички, розвивати інноваційні методи викладання та поглиблювати свої знання з предметів. Від цього виграють не лише вчителі, а й учні, оскільки вони отримують вищу якість освіти, що призводить до академічної успішності та успіху загалом.

Безперервний професійний розвиток також допомагає педагогічним працівникам йти в ногу з постійно мінливим освітнім ландшафтом, включаючи нові технології, зміни в навчальних програмах та методиках викладання. Це гарантує, що вчителі, тренери, науковці та інші фахівці в галузі освіти завжди будуть в курсі подій і зможуть надавати якісну освіту своїм учням. Крім того, якісна підготовка та можливості безперервного професійного розвитку дають їм відчуття професійного зростання та самореалізації, що призводить до підвищення задоволення роботою та почуття гордості за свою професію.

○ **5. Впроваджувати рівність та різноманітність**

Рівність можливостей, різноманітність та інклюзія є ознаками прогресивної системи освіти. Для цього необхідно впроваджувати політику підбору кадрів, спрямовану на залучення до викладання всього спектру суспільства з точки зору різноманітності, включаючи стать, здібності та особливі освітні потреби, економічний статус, етнічне походження, мову, релігію, сексуальну орієнтацію, міграційний та громадянський статус. Особливу увагу варто приділяти набору вчителів, тренерів, науковців та інших працівників освіти, які є мігрантами, з різними рідними мовами. Важливо запобігати дискримінації та боротися з нею, а також створювати в навчальних закладах клімат, який визнає переваги різноманітності та сприяє толерантності.

Ми також вимагаємо приділити увагу стратегіям підбору персоналу, спрямованим на досягнення рівного представництва чоловіків і жінок у професії. В освітньому секторі існує значний гендерний дисбаланс залежно від предмета та рівня освіти. Дошкільна освіта, початкова та середня освіта характеризуються значним гендерним дисбалансом з переважанням жіноцтва, тоді як професійно-технічна, вища освіта, а також наукові дослідження орієнтовані переважно на чоловіків. Для подолання цього дисбалансу необхідно розробити стратегії набору кадрів, які б заохочували більше чоловіків і жінок вступати до менш очевидних сфер і рівнів професійної діяльності.

○ **6. Підтримувати безпечні та надійні умови праці**

Вчителі, викладачі, науковці та інші працівники освіти відіграють вирішальну роль у формуванні майбутнього нашого суспільства, але їхній добробут часто залишається поза увагою. Дослідження показують, що існує тісний зв'язок між умовами їхньої праці та високим рівнем стресу, який, у свою чергу, впливає на задоволення роботою та утримання персоналу. Пандемія COVID-19 погіршила ситуацію: постійні стрибки між відкриттям та закриттям навчальних закладів спричинили перебої в процесі викладання та навчання. Гібридне та онлайн-навчання також призвело до значного стресу, пов'язаного з роботою, для вчителів, тренерів, науковців та інших працівників освіти, що негативно впливає на їхній добробут.

Це стосується як психічного, так і фізичного здоров'я. Урядам і політикам необхідно вжити ефективних заходів для підвищення безпеки та добробуту вчителів, викладачів, науковців та інших працівників освіти шляхом забезпечення сталих умов праці, сприяння створенню

позитивного робочого середовища та надання підтримки з боку колег, керівників шкіл, суспільства. Інклюзивні та стійкі робочі місця, що сприяють підвищенню рівня охорони праці та безпеки, а також балансу між роботою та особистим життям, повинно бути надано всім працівникам освіти. Підвищення медичної грамотності працівників освіти також має важливе значення для обізнаності щодо необхідності проведення заходів із охорони здоров'я а також для оцінки ризиків в освіті.

Щоб підвищити привабливість викладання, на зміну строковим контрактам мають прийти постійні контракти, щоб вирішити проблему непередбачуваного і часто нерегламентованого робочого часу.

○ **7. Забезпечити контроль робочого навантаження та баланс між роботою та особистим життям**

Надмірне навантаження є універсальною проблемою для вчителів, тренерів, науковців та інших працівників освіти, яка потребує негайного вирішення. Замість того, щоб говорити лише про «навчальні години», варто використовувати термін «робочі години», щоб зменшити кількість неоплачуваних понаднормових годин, особливо для тих, хто має нестабільну зайнятість.

Уряди та роботодавці у сфері освіти повинні зняти тиск на освітян, спричинений відсутністю належної підтримки та часу на підготовку, а також необхідністю виконувати непедагогічні завдання у неробочий час. Раптовий перехід до дистанційного викладання під час пандемії COVID-19 спричинив значні зміни в умовах праці освітян, що призвело до збільшення робочого навантаження та стресу, пов'язаного з роботою. Дослідження показують, що багато вчителів не були підготовлені до цифрового викладання, а навчання цифровим компетенціям було організовано лише після початку пандемії.

Незважаючи на збільшення навантаження, багато країн не підвищили зарплати в освітньому секторі, і лише деякі з них найняли новий педагогічний персонал, щоб зменшити навантаження на вчителів. Тим не менше, пандемія надала унікальну можливість для реформування та поліпшення умов праці працівників галузі, що забезпечить якісну освіту для учнів.

○ **8. Створювати демократичні шкільні культури**

Для створення позитивної та демократичної шкільної культури важливо запровадити спільне та колегіальне управління в освітніх установах і системах. Це означає залучення вчителів і всієї педагогічної спільноти до процесів прийняття рішень, постановки спільних цілей і роботи над їх досягненням. Вчителів, викладачів, науковців варто вважати лідерами у своїй професії, а їх внесок та досвід – цінувати при розробці та реформуванні освітніх програм та політики загалом.

Працівники освіти та представники профспілок повинні брати активну участь у демократичному та спільному управлінні задля утвердження культури миру, толерантності, рівності, інклюзивності та співпраці. Ефективного викладання та навчання можна досягти шляхом надання необхідних ресурсів, підтримки та мотивації керівникам шкіл, вчителям та учням.

Керівники шкіл відіграють вирішальну роль у розвитку фундаментальних цінностей у школах, і дуже важливо визнавати та цінувати їхню роботу. Вони мають бути не лише адміністраторами, а й педагогічними лідерами, які сприяють співпраці між учителями, а також між учителями та учнями. Соціальний діалог і колегіальне управління мають вирішальне значення для підвищення ефективності та результативності праці.

○ **9. Забезпечити соціальний діалог**

Соціальний діалог, колективні переговори та угоди, а також колегіальне управління мають важливе значення для забезпечення стабільної якісної зайнятості, гідних умов праці, багатообіцяючих кар'єрних перспектив і гідних стимулів, таких як справедлива оплата праці для персоналу.

Соціальний діалог лежить в основі європейської соціальної моделі, доповнює Європейський стовп соціальних прав і відображає фундаментальні цінності Європейського Союзу. Він є важливим інструментом сприяння економічній і соціальній стабільності та допомагає забезпечити, щоб працівники мали право голосу в питаннях зайнятості.

Вчителям як найманим працівникам важливо, щоб їхня профспілка підтримувала їх. Освітні профспілки виконують подвійну роль у вирішенні як питань щодо умов праці, так і професійних у соціальному діалозі.

Соціальний діалог, колективні переговори та угоди необхідні для забезпечення стабільної якісної зайнятості та гідних умов праці для працівників освіти. Освітні профспілки відіграють вирішальну роль у покращенні соціального діалогу та колективних переговорів, обміні інформацією, комунікації, консультаціях і, що найважливіше, забезпеченні прав своїх членів. Зміцнюючи соціальний діалог, ми можемо підняти статус вчителів, викладачів, науковців та імідж професії вчителя в суспільстві.

Європейський Союз також має низку програм і політик, спрямованих на сприяння якісній освіті. На рівні ЄС ЄКПО та Європейська федерація роботодавців освіти, є визнаними соціальними партнерами і, як такі, співзаконодавцями у сфері освіти, які сприяють соціальному діалогу в освітньому секторі. Сильний і змістовний соціальний діалог на всіх рівнях – європейському, національному, регіональному та місцевому - має важливе значення.

○ **10. Цінувати, поважати та розширювати можливості професії вчителя**

Розширення можливостей професії вчителя означає надання необхідних ресурсів у вигляді кадрів і бюджетів, які дозволять навчальним закладам процвітати, забезпечувати найвищу якість освіти і відігравати вагомий роль у громадах для подолання нерівності, що існує в суспільстві. Уряди повинні впроваджувати освітню політику, яка визнає важливість викладання та роль вчителів, викладачів, науковців та інших працівників освіти у формуванні майбутнього. Це передбачає підвищення заробітної плати та пільг для вчителів, а також визнання їхніх досягнень і внеску в суспільство. Освітянам варто довіряти професійну автономію та академічну свободу, а також заохочувати їх до участі в демократичних колегіальних методах управління. Навчальні заклади повинні бути достатньо укомплектовані персоналом і фінансуватися, щоб залучати до професії найбільш кваліфікованих фахівців.

Вчителі, викладачі, науковці та інші працівники освіти відіграють вирішальну роль у підтримці учнів і громад, а політики повинні довіряти їм і надавати їм можливість забезпечувати якісну освіту. Ця довіра має бути віддзеркалена батьками, учнями та суспільством в цілому. Пишаючись своєю професією, працівники освіти можуть виконати свою місію і надати своїм учням відмінну освіту, яка підготує їх до майбутнього.

Розширюючи можливості вчителів, викладачів, науковців та інших працівників освіти і роблячи професію вчителя цінною, ми можемо створити суспільство, в якому освіта і навчання є пріоритетними, а учням та студентам надається можливість повністю розкрити свій потенціал.

Міжнародний відділ ЦК Профспілки